

УДК 37.018.43.015.3:005.32]-053.5(477.64-25)

**ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ТА МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ М. ЗАПОРІЖЖЯ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД
ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ**

**Тетяна ТАРАНОВА, Наталія ЗЕЛІНСЬКА, Алла ЖУКОВА, Валерія
ЄРМАКОВА**

**Медичний фаховий коледж
Запорізького державного медико-фармацевтичного університету
м. Запоріжжя**

Воєнний стан в країні позначився на усіх сферах нашого життя, значних змін зазнала й освітня галузь [1]. Значна частина закладів освіти, шкіл, особливо, на територіях, наближених до зони бойових дій, вимушена використовувати дистанційні форми навчання. Під час будь-якого конфлікту найбільше страждає найуразливіша категорія населення – це діти, на емоційному рівні дитина може відчувати підвищену тривожність, занепокоєння, страх, невпевненість, напругу, гнів чи агресію; на соціальному рівні – проблеми у спілкуванні з однолітками та дорослими в школі і в сім'ї, на особистісному рівні можуть спостерігатися проблеми із самооцінкою, відсутність бажання вступати в контакт з оточуючими тощо. Діти молодшого шкільного віку після травми починають більше боятися, соромитися і проявляти підвищену тривожність [2]. Перехід на дистанційне навчання – процес, який не усім учням дається легко. Діти залежно від темпераменту та психотипу по-різному реагують на такі зміни, приміром, комусь потрібна додаткова допомога батьків та вчителів, щоб налаштуватися на навчання [3]. Актуальність зазначеної проблеми, полягає в тому, що існує необхідність розв'язання проблем психологічної адаптації та мотивації молодших школярів м. Запоріжжя в умовах військового стану. Об'єктом дослідження визначено психологічна адаптація, мотивація учнів до навчання. Предметом стали

особливості та умови психологічної адаптації, мотивації до навчання молодших школярів м. Запоріжжя в умовах військового стану. Мета дослідження полягала у вивченні особливостей психологічної адаптації, мотивації, причин їх порушення та характеру впливу на психологічний стан дитини. В ході дослідження поставлені завдання: проаналізувати особливості дистанційного навчання за даними літератури. Визначити рівень шкільної мотивації дітей під час дистанційного навчання. З'ясувати несприятливі фактори, які впливають на психологічний стан та мотивацію дітей під час дистанційного навчання. Розробити рекомендації щодо підвищення мотивації та адаптації дітей до он-лайн навчання. В роботі використано соціологічний (анкетування дітей та батьків), статистичний та аналітичний методи. Наукова новизна полягає у тому, що дослідження з даною метою проводиться вперше студентами медичного фахового коледжу ЗДМФУ, для цього застосовано модифікований авторами метод оцінки рівня шкільної адаптації школярів та авторську анкету-опитувальник для оцінки психологічного портрету дітей. Отже, результати дослідження та їх обговорення: в дослідженні прийняло участь 32 дитини віком від 7 до 10 років та їхні батьки. Дітям було запропоновано відповісти на десять питань анкети. Відповіді на питання дітей розподілилися наступним чином (табл. 1). Батькам було запропоновано відповісти на 6 питань анкети:

1. Як Ваша дитина ставиться до он-лайн навчання?
2. Чи має Ваша дитина ознаки стресу чи психологічної травми?
3. Ваша дитина відповідально ставиться до своїх завдань?
4. Чи помічали Ви що у дитини є ознаки страху ?
5. Чи помічали Ви ознаки порушення мислення у дітей?
6. Характер емоцій та вищих почуттів Вашої дитини?

Що дитина позитивно ставиться до он-лайн навчання вважають 13 батьків (40,6%) помірну активність дітей відзначили 17 батьків (53,1%), про пасивність і негативне ставлення своїх дітей до таких занять повідомили 2 батьків (6,3%), 2

**Інновації медичної освіти: перспективи, виклики та можливості:
матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції**

батьків (6,3%) зазначили, що їхня дитина дуже неспокійна і роздратована, 3 батьків (9,4%) – що дитина має труднощі в спілкуванні. 27 батьків (84,3%) – що дитина цілком спокійна та контактна.

**Табл. 1. Результати анкетування дітей молодшого шкільного віку
(7 – 10 років)**

№ з/п	Питання	Відповіді	
		Так	Ні
1.	Чи подобається тобі в школі?	29 (90,6%)	3 (9,4%)
2.	Вранці, коли ти прокидаєшся, ти завжди з радістю приєднуєшся до занять у школі?	17 (53,1%)	15 (46,8%)
3.	Якби вчитель сказав, що завтра не обов'язково приєднуватися до заняття всім учням, ти б приєднався?	15 (46,8%)	17 (53,1%)
4.	Тобі подобається, коли у вас немає якого-небудь уроку?	15 (46,8%)	17 (53,1%)
5.	Ти хотів би, щоб не задавали домашніх завдань?	24 (75,0%)	8 (25,0%)
6.	Ти хотів би, щоб у школі залишилися тільки перерви?	8 (25,0%)	24 (75,0%)
7.	Ти часто розповідаєш батькам про школу?	26 (81,2%)	6 (18,8%)
8.	Ти б хотів, щоб у тебе був менш суворий учитель?	13 (40,6%)	19 (59,4)
9.	В тебе багато в класі друзів?	24 (75,0%)	8 (25,0%)
10.	Тобі подобаються однокласники?	25 (78,1%)	7 (21,9)

23 батьків (71,9%) вказали про те, що їхня дитина ставиться до виконання завдань серйозно та відповідально; у 9 випадках (28,1%) - дитина з байдужістю ставиться до виконання завдань - 28,1% - 9 батьків агресивної поведінки дітей при виконанні завдань ніхто з батьків не відзначає. Анкетування батьків показало, що повітряних тривог їхні діти не бояться, однак бояться вибухів, -

про це повідомили 23 батьки (71,9%). 9 батьків (28,1%) вказали, що їхня дитина не має ознак страху.

Щодо ознак порушення мислення у дітей то їхні батьки вважають, що у 10 дітей воно прискорене (32,1%), 16 дітей сповільнене (50%), у 6 дітей утруднене (17,9%).

Стійкими до зміни настрою своїх дітей назвали 17 батьків (53,1%), схильними до афективних спалахів - 6 батьків (18,8%), 9 дітей, на думку їхніх батьків важко переживають свій неуспіх (28,1%)

Таким чином, більшість проанкетованих дітей позитивно ставляться як до школи в цілому, та і до он-лайн навчання. Тобто більша частина дітей адаптувалася до такої форми навчання. Але доводиться констатувати, що є значна частина учнів, що не мають бажання приєднуватися до уроків, що при можливості не приєднувалися б до уроків, та не бажають мати домашніх завдань, і це, на наш погляд, свідчить про зниження рівня їх мотивації.

3. Щодо оцінки психологічного портрету школярів слід підкреслити що переважна більшість школярів спокійні, відповідально ставиться до виконання домашніх завдань, стійкі до зміни настрою, але досить багато дітей мають ознаки психологічного навантаження: важко переживають неуспіхи, схильні до афективних спалахів, бояться вибухів, мають сповільнене або утруднене мислення.

Таким чином, результати нашого дослідження показують ,що більшість дітей адаптувалися до он-лайн навчання та достатньо вмотивовані, але є певна кількість дітей, які мають ознаки психологічного навантаження що, на нашу думку, призвело до зниження рівня їх мотивації до навчання.

Ми вважаємо, підвищенню рівня мотивації навчання молодших школярів в умовах військового стану сприятимуть наступні рекомендації лікарів та психологів:

I. Батькам:

**Інновації медичної освіти: перспективи, виклики та можливості:
матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції**

1. Довіряти дитині, зважати на її думки. пояснювати, на що вона може впливати, а які питання можуть вирішити дорослі, налаштувати дитину на те, що війна – це тимчасове явище і життя продовжується, заохочувати.
2. Уникати деструктивної критики в спілкуванні з дитиною.
3. Безпечно організувати дозвілля: гуляти на свіжому повітрі, організувати фізичні навантаження, творчу діяльність [4, 5].

II. Вчителям:

1. Організувати ефективну двосторонню комунікацію з батьками дітей, які безпосередньо допомагають дітям в виконанні завдань, зокрема, спілкування за допомогою месенджерів, використання інструкцій та рекомендацій, які допоможуть їм розібратися з навчальною програмою та он-лайн сервісами, що використовуються в освітньому процесі.
2. Відслідковувати досягнення учнів та обговорювати їх з ними. Учні мають розуміти, у чому вони досягли успіху, над чим потрібно працювати, та як покращити свої результати.

91

Перелік джерел інформації

1. Проблема навчання та адаптації молодших школярів в умовах воєнного стану. Гнатюк О.В. К.: Слово. 2020. 10 с.
2. Психологу для роботи. Діагностичні методики [уклад.: Лемак М. В., Петрище В. Ю.]. Вид. 2-ге, випр. Ужгород: Гаркуш, 2012. 615 с.
3. Наказ МОН «Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» № 1115 (2020, 8 вересня). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>.
4. Батьківство під час війни, що змінюється: січень-квітень 2023. URL: <https://parents.veteranhub.com.ua/>.
5. Психологічна підтримка та супровід дорослих і дітей у кризових ситуаціях: практикум. Браницька Т.Р., Матохнюк Л.О., Шпортун О.М. 2022, Вінниця: КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти», 2022. 131 с.